Ortografia românească

II.

In articolul precedent am privit această chestiune în general şi din punctul de vedere al resolvării ei de către oficialitatea competentă, de Academie. Mai înainte însă de a trece la discutarea şi expunerea încercărilor de soluţionare a problemelor pe care le naşte chestiunea în faza actuală, socotesc că este necesar să expun, sumar bine înteles, şi felurile în cari au resolvat şi particularii chestiunea ortografiei, fiind că, — trebue să o spun din capul locului —, aceste feluri diferă mult, unele chiar fundamental, de felul în care a resolvat-o oficialitatea.

* * *

Normele de scriere, *impuse* în 1904 de către Academie prin intermediul unui jurnal al Consiliului de Miniştri şi al mai multor ordine ministeriale, nu au reuşit să uniformizeze scrisul românesc. De altfel, totdeauna o dispoziţiune care emană de la o autoritate şi priveşte publicul în general, şi mai ales în special pe fiecare particular, având de obiect o materie inseparabilă de patrimoniul oricui, chiar nefăcând propriu zis parte din acest patrimoniu, — o atare dispoziţiune va fi susceptibilă: 1. de interpretări variate, contradictorii chiar, care însă duc numai la controverse urbane, de obicei; 2. de interpretări eronate, răstălmăciri, cu totul opuse spiritului şi chiar literei, care pot duce pe de o parte la contraveniţiuni, pe de alta la aplicări samavolnice, — şi 3. de opoziţiunea unui *tolle* general, care, tenace şi perseverentă, va aduce cu un ceas mai de vreme anularea dispoziţiunii, care, prin esenţa ei de operă omenească, are imprimat din chiar ceasul naşterii stigmatul caducităţii. In special, în casul de care vorbim, hotărîrea Academiei e mai susceptibilă decât, oricare alta de a provoca cele trei feluri de reacţiuni care o fac caducă, şi mai ales pentru că nu este lipsită de măsuri arbitrare nejustificate, de inadvertenţe şi de greşeli chiar.

De aceea, chiar nici dintru început normele de scriere stabilite de Academie nu au fost luate în seamă de mulţi dintre aceia care aveau meseria scrisului şi doriau, cum doreşte orişicine, o unitate a scrierii. Două şcoale ortografice au resistat dispoziţiunii Academiei, şi subsistă încă; în primul rând cea fonetistă puritană de la Iaşi, — ortografia Lambrior—, şi, în al doilea, aceea a fonetismului zis raţional, *alias* etimologismul în limitele formelor limbii — ortografia Maiorescu —. Iar pe lângă acestea două, s'au desvoltat ca lăstare adventive mai multe sisteme ortografice impure, resultate din hibridarea celor două amintite între ele, sau cu ortografia Academiei

* * *

Ca să procedez mai metodic în expunerea faptelor, voi arăta extensiunea pe care o are fiecare dintre ele, precum şi diferenţele specifice prin care sunt caracterisate.

Ortografia Academiei a fost aplicată peste tot acolo unde sancţiunea ei oficială o impunea imperativ: în tipăriturile Academiei şi ale autorităţilor, în „Monitorul Oficial" în deosebi, şi în manualele didactice, mai ales în cele pentru şcoalele primare. Prin acestea din urmă a reuşit să fie adoptată în bună măsură de către toţi aceia care scriu, fără să aibă însă în scris o meserie, sau cel puţin care nu fac din scris o artă, o meserie de vocaţiune. Caracteristicele principale ale acestei ortografii le-am schiţat în articolul de rîndul trecut, şi voi mai avea ocasiunea să reviu asupra lor şi să fac unele desvoltări mai largi chiar asupra unora dintre caracteristicele secundare.

Ortografia fonetică „puritană" este folosită mai ales în publicaţunile periodice şi în cărţile imprimate în Moldova (de pildă „Viaţa Românească" şi toate cărţile ce editează), precum şi de către unii profesori universitari de aci (dl. Ovid Densuşianu), — şi sunt semne că se va întinde tot mai mult, în dauna celorlate ortografii, dar nu şi în dauna intereselor scrierii limbii româneşti, pentru că ea este cea mai aproape de realisarea principiului fonetic fundamental. Căci, într'adevăr, ea foloseşte un singur semn pentru sunetul *î*; nu pune niciodată vreun *u* final mut, pe care Academia îl recomandă în unele casuri (ceai*u*, condei*u* etc.), şi, cu excepţiunea d-lui Ovid Densuşianu între alţii, scrie în chip statornic şi adeseori fără circumspecţiune, *z*, peste tot unde alte ortografii scriu *s* sunetul sibilant destins apropiat de *z* (filozofie, dezamăgire, zbate, izvor). Nu însemnează însă niciodată scurtimea vocalelor semisone, şi acesta este unul din motivele pentru care socotesc că nu este potrivit calificativul de „puritană" ce s'a dat uneori ortografiei fonetiste a lui Al. Lambrior, care este urmată în publicaţunile şi de către persoanele despre care vorbii.

Fonetismul „raţional", sau etimologismul în limitele formelor limbii actuale, nu mai subsistă decît foarte atenuat şi alterat, şi, după câte ştiu, nu mai are decît un singur represintant, pe d-l Ioan Slavici. Caracteristicile acestui sistem se pot vedea în cartea d-sale, „Gramatica Limbii române" (Minerva, 1914), şi, parţial, transpiră şi din seria de articole publicate de d-sa acum în urmă în „Adevărul Literar". Pentru că mă voi mai ocupa de ele, le enumăr numai în treacăt: două litere pentru sunetul *ă*, şi anume *ă* şi *ĕ*, acesta pus acolo unde în flexiune *ă* alternează cu *e* (învĕţăm — înveţi, numĕr — numere), sau unde etimologia îl justifică (bĕtrân, adevĕr, rĕmân); trei litere pentru sunetul *î*, şi anume: *î* unde îl justifică etimologia şi morfologia, şi după *v* şi *r* (rîu; — urît, tînăr; — rînd, vîr); *ê* unde îl justifică etimologia, chiar dacă nu e staţionar (vêndut, vênt, amêndoi; — cuvênt, mormênt) şi *â* unde îl justifică etimologia şi în celelalte casuri când e staţionar (când, întâiu); — scurtimea vocalelor semisone marcată pe alocuri; apoi marcarea prin cratimă (liniuţă) a compunerii cuvintelor *(cea-laltă, ce-va, fie-care, bine-facere)*; şi în sfârşit indicarea lui *s* originar acolo unde prin posiţiune sună *z* (posiţiune, visibil, desilusiune). Prin toate aceste puncte diferă fundamental de ortografia Academiei, ca şi de cea fonetică

Pe lângă aceste trei ortografii, cu caracter bine stabilit de sistem, s'au desvoltat multe altele, între care merită să fie citată în primul rînd ortografia curentă a celei mai mari părţi a publicului celui mare şi în special a presei, care ortografie este, la origine, aceea a Academiei, alterată sub diverse influenţe (ignorarea unora dintre normele puse de Academie, reminiscenţe din vechile sisteme ortografice, incavaţiuni din celelalte două sisteme etc.). Astfel, această ortografie presintă continuu diferenţe mici dela zi la zi, de la scriitor la scriitor, de la ziar la ziar, — şi se cade să atrag atenţiunea asupra unui fapt susceptibil de consequenţe, şi anume că „Adevărul" a păstrat o literă foarte utilă, pe *ĭ* scurt, pe care îl pune, când îl pune, unde trebue, deşi se întâmplă uneori să l scape tocmai unde era indispensabil.

In al doilea rând vine ortografia folosită mai ales de unui dintre ziarele de aci,—o ortografie căreia cu greu i s'ar putea da acest nume, fiind total lipsită de spiritul de sistem, — un amestec din toate ortografiile citate, după cum se va vedea din exemplele următoare, pe care le-am luat dintr'un singur număr al unui ziar. Astfel: toată lumea zice azi romîn, fie că scrie aşa, fie că scrie român, pe când în acel ziar se scrie, de preferinţă, romăn şi Romănia, şi aceasta pentru că ortografia ziarului de care mă ocup este pur fonetistă în chestiunea sunetului *î*, iar dacă, pentru consequenţă, ar scrie romîn, Romînia cu *î* din i), de sigur socoteşte că ar îndrăsni cineva să ne conteste latinitatea!.. Un alt exemplu de ortografie etimologistă ni'l oferă cu cuvintele *ţară* şi *ţăran*, pe care le scrie *ţeară* şi *ţeran* (latineşte TERRA); aci se poate alătura şi cuvîntul *sărbătoare*, pe care îl scrie serbătoare; alte exemple de etimologism, de altă natură: Ministeriul Artelor, cancelariul Austriei, avantag*iu*. Apoi altele de fonetism exagerat: *ceia ce* (ceea ce), *o iă făcut, veşnic, obişnuit*. Şi unele forme de o abundenţă nejustificată: acelaşi, îngăduie, el ie*a* (ia), în*n*ainte. Şi tot nu pot să epuizez lista: *cari* şi *care* utilisate, paralel chiar, pentru masculin plural; *oarele* în loc de *orele; ni* anunţă, *li* lă, în loc de *ne* anunţă, *le* dă; apoi *z* scris *s*, când etimologia justifică această grafie: refus, avis, ocasie, Engles, Frances, resultat, desarmare. Ca să sfârşesc, adaog numai: *Francia* în loc de *Franţa*, cum spun toţi Romînii. Oare nu sunt destul de concludente exemplele?

Cea din urmă dintre ortografiile de care vorbesc, este ortografia exagerată a unor foi obscure de prin Transilvania mai ales, care scriu: *ieste* (este), *ierea* (era), *iel* (el), *iea* sau *ia* (ea), *egzemplu* (exemplu) etc. Această ortografie, cel puţin astăzi, nu merită vre-o atenţiune, şi, menţionez, o fac numai în treacăt şi din respect pentru spiritul de conformitate între teză şi procedare

* * *

Poate că mulţi dintre cei care citesc aceste rânduri nu vor fi observat până acum că plutim încă, în chestiunile de ortografie, într'un haos; şi de abia acum, dacă bine înţeles vor fi dat scriselor mele atenţiunea pe care o merită cel puţin importanţa chestiunii pe care o tratează, îşi vor da seamă de dificultăţile pe care le întâmpină în aplicare sistemul de ortografie fonetică, mai ales aşa cum a fost edictat de Academie, şi vor simţi cât este de necesară o reformă, sau cel puţin o amendare parţială a stării actuale de lucruri. Vor înţelege de asemeni că aşa ceva nu mai poate fi făcut de o autoritate constituită, de Academie, care nu are alt rol decât să înregistreze ceea ce face singura autoritate în asemenea materie: publicul cel mare. Iar ceea ce face acest public este în primul rând însăşi fapta scrisului, şi în al doilea discuţiunea largă, care explică şi rectifică. Şi în scopul de a provoca această utilă şi necesară discuţiune am scris aceste rînduri, iar în articolele următoare voi arăta măsurile pe care le socotesc de cuviinţă pentru remedierea răului, pentru că se cade ca acela care a deschis discuţiunea într'o chestiune, să fie primul care să vină cu propuneri de ordin practic pentru resolvarea problemelor aduse la lumină.

* * *

Pentru fixarea cititorilor, vestesc că materiile de care mă voi ocupa în articolele viitoare, precum şi ordinea lor, vor fi cam următoarele:

Voi trata în primul rînd chestiunea vocalei *î*, pentru că ea formează punctul principal în care diferă cele două sisteme ortografice mai răspîndite (al Academiei şi cel fonetic propriu zis); apoi voi examina chestiunea vocalelor scurte, în special *i*, şi voi desvolta motivele pentru care socotesc utilă, dacă nu chiar necesară marcarea scurtimii acesuia, în urmă voi trece în revistă alte cîteva chestiuni, relative la consonante, şi în sfîrşit voi vorbi şi despre unele lucruri şi fapte care au contingenţe şi în alte domenii ale Gramaticii limbii romîneşti.

Părerilor mele şi încheierilor pe care le voi trage, nu le doresc altă putere, decît pe aceea de a da, altora mai bune, ocasiune să iasă la iveală; iar dacă dintre ale mele se vor găsi unele întemeiate şi variabile, mă voi socoti prea fericit, adică în conformitate cu spiritul şi vederile publicului.

ION ROMAŞIANU

ERATA

Câteva greşeli de tipar strecurate în articolul, cu acelaş titlu, din numărul trecut, ascund înţelesul cîtorva fraze.

In prima coloană, sub al doilea * * *, s'a introdus greşit rîndul *„excepţiuni, în care se admite* î *chiar în corpul cuvintelor"*, luat din altă parte a articolului;

In a doua coloană, sub primul * * *, în rîndurile 7—8, în loc de *„nu e prea isbitoare la ochi"*, s'a imprimat *„ne e prea istovitoare la ochi"*; tot acolo, în rîndul 21, în loc de *„acestui* u *parazit, azi cu desăvîrşire mut în limba romînească"*, s'a imprimat *„acestui* u, *părăsit, azi cu desăvîrşire mut în limba romînească"*.

I. R.

Shakespeare în româneşte

D-l I. Botez critic, anglicist şi gramatic

de Dr. AD. STERN

II.

7. *Vântul şade'n ceafa pânzei tale.*

The wind sunt in the shoulder of your sai. (H. p. 43)

La aceasta d. Botez scosese exclamaţiunea: *„ce eufuism original."* Am arătat că nu e aici nici un „eufuism", nici oriignal nici neoriginal, şi că am reprodus imaginea din text.

D-nul Botez, rău încolţit, se aruncă într'un drum lăturalnic, arătând că am tradus greşit *shoulder* prin *ceafă*. Şi, după o lungă demonstraţie anatomico-filologică, (pe aproape o pagină din Revistă), ajunge la concluzia că *ceafa* nu poate înlocui *umărul, deoarece „ceafa n'are nici un contur şi nu prezintă o formă în vre-o parte a corpului"*, şi că deci am *„estropiat imaginea"*.

Risum teneatis ! Dar — ce'i cu *eufuismul original* ? Căci în întâiul d-sale articol d. Botez habar n'avea de existenţa *imaginei* sau de *estropiarea* ei !

Schlegel traduce :

Der Wind sitzt in dem Nacken deines Segels.

Deci *Nacken=ceafă*, şi nici un critic nu invinue pe Schlegel de *estropiere !*

Pentru că toată demonstraţia d-lui Botez este ridicolă, şi pentru că *shoulder* înseamnă aici nu *umăr*, ci *spate, dos* (v. *Kellner* op. cit. care trimite anume la pasajul nostru).

8. *Duncan* (către Lady Macbeth)

Cu asta vă învăţ
Ca să-mi doriţi un bogdaproste pentru
A voastră trudă (Macb. p. 30)

La aceasta d. Botez a făcut profunda observaţie: „aşa se dovedeşte ca bogdaproste îşi trage originea de la Curtea lui Duncan".

Am dovedit că d. Botez restălmăceşte cuvintele şi am explicat înţelesul lor, anume : Regele considerând ca un „deranj" vizita ce o face în Castelul lui Macbeth, spune că printr'aceasta el învaţă *pe supuşii săi a'i zice un bogdaproste pentru truda lor, adică a'i mulţumi pentru supărarea ce le face.*

D-nul Botez răspunde :

„Las pe cetitori să deslege singuri ce a voit să spună d. Stern. Eu observ numai că Regele nu cunoaşte acordul pronumelui. Tot zeţarii" !

Răspunde dar printr'o diversiune. Acordul ! *Aceasta* este partea tare a d-lui Botez : dar aici este în *desacord* cu gramatica: căci nu există nici o greşeală de acord şi d-sa în zadar deranjează şi pe zeţari.

9. *Polignit.* Acum vine rândul acelei serii de *gafe*, specialitatea d-lui Botez, de la *polignit* la *barbă mare*, cari au stârnit veselie în public. D. Botez nu se dă bătut—Doamne fereşte ! — ci se apără cu argumente cari au — ca să ne folosim de expresia încetăţenită de d-sa în româneşte — *stomah* în ele.

Şi grâul înfrăţit ar polignit,
S'ar nărui copacii. (Macb. p. 60)

D-nu Botez a observat :

a) *Polignit* e — să fim drepţi — o greşală de zeţar, în loc de *poticnit*, şi *poticnit* e *falş aici.*

b) *Infrăţit* e cuvânt *creat* de d. *Stern.*

c) *Nărui*t e falş, Shakespeare zice*desrădăcina*.

d) *Grâu* nu se găseşte în textul englez.

Eu am dovedit :

a) *Polignit* este neaoş românesc, se găseşte şi în traducerea din Macbeth a lui P. P. Carp şi e termenul cel mai propriu pentru *lodged* din textul englez.

b) *Infrăţit* e, de asemenea, cuvânt neaoş şi redă înţelesul lui *bladed.*

c) *Blown down* nu înseamnă *desrădăcinat*, ci *nărui*t.

d) Cuvântul *corn* din text înseamnă *grâu*, se află dar în text, nevăzut de d. Botez.

D-nul Botez, desrădăcinat, răspunde (citez pasajul întreg) :

„D-nu Stern e foarte fudul că în dicţionarul lui Damé şi Şăineanu, (care e universal) a găsit cuvântul polignit... alături cu *popălnic, popiciu, poroinic, pocriş*, etc. şi a putut introduce pe unul din ele — pe *polignit* — în Macbeth, aşa *ca să nu-l poată recunoaşte nimeni.* Numai *Conu Petrache Carp l'a cunoscut în tinereţe la moşia sa din judeţul Vaslui.* Noi (adică d-nu Botez) l'am luat *drept o greşală de tipar.* Dar fiindcă d-nu Stern *prinde cuvintele după ureche, nu după înţeles...* îl întrebuinţează pentru *toate holdele*, când la ţară nu se întrebuinţează decât *pentru grâu* şi *semănături verzi.*

„N'am cunoscut până la d. Stern cuvântul *polignit* şi e chic că l'am aflat din Macbeth".

Va să zică :

a) Fiindcă în Dicţionarul (care e universal, ce oroare !) al lui Şăineanu, *polignit* stă între popălnic, popiciu, poroinic, etc., l'am putut introduce în Macbeth *aşa ca să nu-l poată recunoaşte nimeni !* Dar d-sa nu l'a *cunoscut* de loc, luându-l drept greşală de tipar, cum era dar să-l *recunoască ?* L'a cunoscut numai Conu Petrache, (dar la ţară), şi îl întrebuinţează numai „în tinereţe" (mai târziu nu !), şi la moşia lui din jud. Vaslui (la altă moşie şi în alt loc nu !) Apoi eu întrebuinţez cuvântul pentru toate *holdele*, — când zic anume *grâul polignit*".

In sfârşit, d. Botez se mângâie că e *chic* că a aflat cuvântul din Macbeth. E mai chic că l'a aflat de *la mine !*

b) *Infrăţit.* Văzând că nu e cuvânt *creat de mine*, d. Botez susţine acum că *bladed* înseamnă *înverzit*, şi în textul englez e vorba de *holde* nu de *grâu. Bladed*, cum am spus şi eu, înseamnă şi *infrăţit* şi *înverzit*, şi *nu* e adevărat că în textul englez e vorba de *holde*, ci de grâu !

c) şi d) Peste aceste două obiecţiuni d. Botez trece cu superbă tăcere, dar face pe bietul Hamlet să-mi spună :

Ce te fu-
Ce te fu-
Ce te fu-
duleşti
Mitică

Ciudat lucru . în întâia d-sale critică d. Botez a susţinut că din buzele lui Hamlet nu se ridică decât „imnuri dumnezeeşti" şi „simfonii care-ţi topesc sufletul în extaz". In acest al doilea articol spune, citând pe prof. Bradley, că „Hamlet avea un suflet de poet". Şi totuşi de câteori vrea să întrebuinţeze cuvinte din repertoriul lăutarilor din cârciumi, d. Botez le pune în gura nenorocitului Prinţ al Danemarcei !

(Va urma)

* * *

N. Zaharia

— Amintire —

Despre moartea neaşteptată a iubitului nostru coleg din Biblioteca Academiei Române, ziarele româneşti au scris foarte puţin. Excepţie fac doar paginele duioase ale d-lui Perpesicius din „Săptămâna" sau necrologul scris de d. I. Lupu în coloanele „Adevărului literar". De aceea am crezut de sfântă datorie să traduc, cu ajutorul unui student ceh d. Makurec, asiduu cititor al bibliotecii Academiei Române ca şi autoarea rândurilor de mai sus, aceste amintiri calde venite din altă ţară, de la persoane străine care au înţeles aşa de bine rostul ce l'a avut în viaţă, în veci neuitatul, pentru unii dintre noi solitarul scriitor Neculai Zaharia.

G. CARDAŞ

Şi literatura îşi cere sacrificiile sale. Sacrificii ce se dau scriu, ca de obiceiu, necrologuri lungi; ci numai notiţe scurte inserate prin ziare cam în chipul acesta: „a murit în cutare zi şi a fost înmormântat tot atunci..." şi urmează apoi un scurt rezumat, de obicei necomplect asupra operelor celui dispărut. Ziarele ating numai superficial aceste cazuri, de oarece literaţii aceştia n'au avut de a face nici cu politica, nici cu sgomotoasa viaţă socială de aceia doar un simplu: „dormi în pace..."

Din această categorie de literaţi a făcut parte şi cunoscutul meu, custodele Bibliotecei Academiei Române, Nicolae Zaharia, despre a cărui moarte îmi aduc ştire gazetele româneşti.

L'am cunoscut încă din prima zi a intrării mele în Biblioteca Academiei—sunt acum patru ani. M'a prezentat d-lui Director al Academiei, Bianu, cu recomandaţia:

„Domnişoara este din Ceho-Slovacia şi cere ceva despre Eminescu, să-i faci permis..."

Zaharia s'a uitat la mine întrebător, cu ochii lui albaştri în cari se citea o mare bucurie;

„Despre Eminescu am scris cea mai mare lucrare a mea. Poate vă va satisface". Şi a cerut-o să se aducă. (Eminescu este cel mai mare poet Român—şi cea mai complectă biografie a lui a scris'o tocmai Zaharia). M'am aşezat neştiutoare pe scaunul său de piele şi fiindcă numele meu îi suna străin în ureche îmi dădu permisul spre a-mi scrie eu singură numele; iar la urmă încă şi mai neştiutoare l'am întrebat: „cât costă ?"—„La Academia Română nimic nu se plăteşte", a răspuns el scurt. Şi a fost atâta iubire în răspunsul lui când a rostit acest cuvânt: **„Academia"**—şi a fost atâta devotament în răspunsul său, că mi-am spus singură în gând: ah ! aşa dar mai sunt în lume oameni cari îşi iubesc profesia lor, şi aceasta m'a făcut să-l invidiez puţin. Asta a fost prima mea întâlnire cu el. Apoi ne-am revăzut în fiecare zi. Stam totdeauna la No. 5, vis-a-vis de domnia-sa, ca să-l pot mai uşor întreba câte ceva, sau să-i cer vre-o carte, dacă-mi trebuia. A fost totdeauna foarte amabil şi eu eram cea mai harnică vizitatoare a Academiei, după cum au observat'o cu toţii.

Colegelor mele această simpatie pentru Academie şi pentru custodele ei, le-a produs o oarcare bănuială.

Săracul Zaharia, şi de două ori nefericită eu, care am fost nevoită să sufăr, în iubirea mea platonică pentru cărţile mie şi lui atât de scumpe. De oarece sub nici o condiţie, nouă studenţilor nu ni se împrumutau cărţi acasă, am fost nevoită să studiez numai în bine încălzita şi prietenoasa sală de lectură a Academiei.

Aşa, din zi în zi, prietenia mea cu custodele dela Academie s'a întărit şi se întâmpla adese ori că, dimineaţa, când nu era nimeni în sală, să discut cu el diferite probleme literare, în special despre cărţile din literatura nouă; ba Domnia sa mi-a vorbit uneori şi drespre experienţa sa literară şi despre viaţă. Era totdeauna sceptic în părerile sale despre viaţă, iar despre femi avea păreri puţin favorabile. Scriitorul său iubit a fost Eminescu—acest visător şi melancolic,—al meu era, veselul şi vigurosul Coşbuc. Câte odată discutam „cu înverşunare" pentru ce îmi place mie mai mult acesta şi nu celălalt.

In Academie am cunoscut mai de aproape marea operă a acestui harnic om. Ea constă nu numai dintr'un şir de monografii asupra marilor scriitori români moderni, ci mai ales dintr'o bibliografie amănunţită a scriitorilor mai noi, pe care a adunato de mai mulţi şi o păstra în sertarul său. Despre fiecare autor modern el avea o deplină bibliografie, începând de la întâia scriere a sa şi până la ultimul necrolog.

Prin astfel de bibliografii complecte se distinge opera sa publicată şi inedită.

Ca om, Zaharia a aparţinut acelei categorii de literaţi, cari n'au cunoscut altă viaţă decât cărţile lor. Astfel, a fost pentru noi o ciudată întâmplare, când l-am întâlnit pe Zaharia pe stradă cu un carton de prăjituri; şi n'am putut uita multă vreme aceasta..... Mi s'a părut aşa de curios acest lucru, pentru un om care s'a plimbat veşnic singur pe drumul vieţii şi care odată mi-a spus că este o nechibzuinţă ca un om de profesiunea lui, îşi cumpără o portocală.

Zaharia astăzi, se odihneşte la cimitirul Belu din Bucureşti unde doarme şi idealul său literar: Eminescu şi Coşbuc şi alţi vestiţi scriitori Români....

N'a murit de moarte naturală. S'a spânzurat la vârsta de 51 ani. A fost neurastenic....

Requiescat în pace.

J. Flaishansova-Hushova. După „Slovensky Dennik", Bratislawa 8 Martie 1924.

* * *

Copilăria

Copil, alergam peste câmpuri să prind fluturi cu aripi cu zimţ
La iaz mă duceam să mă scald, viteaz mă plecam peste scoc
Priveam cum fuioare de apă se frâng, se 'mpletesc ca la joc
Apoi mă duceam prin livezi, în soare cum cresc să mă simţ.

Pe drum, în cirezi pestriţate, treceau vite domoale şi bune
In urmă boarul, pe umăr c'o traistă şi-o bâtă de corn
Fumă din luleaua 'nvechită; la şold peste-o ploscă un corn,
Cu faţa pârlită de vânt, ochi şui şi cu păr de cărbune.

Umblam pe cărări rătăcind cu gândul în zări risipit
Pe mirişti prindeam să culeg mure şi flori de răsuri
Departe pe sat roteau berze, încet se lăsau şi pe şuri
Cu gâtul 'nălţat către cer tocau ca 'ntr'o toacă la schit.

Pe linia căii ferate cătam pietricele cu dungi
Şi dintr'o creangă de măr ciopleam cu'n briceag ascuţit bile
Iar seara şedeam aplecat pe-o carte cu poze prin file
Şi-alăturea mama cosea cu lacrimi pe genele-i lungi.

Odaia cu miros de poame, o rugă sfios gângurată
O mână asprită de muncă 'mi treceă ca prin vis pe obraz
Un pas se pierdea pe podele, pe gânduri cădea un zăplaz
— Icoane curate dece-mi veniţi toate în minte deodată?...

Zaharia Stancu